

Yusupova Sabohatxon A'zamjonovna

katta o'qituvchi

Husanova Nilufar Saydulloyevna

Magistr, Farg'ona davlat universitet

Abstract: *The article discusses the definition of subjective evaluation, the views to its approach and the notion of author's position in literary texts. In addition to this, the following paper presents data related to the methods and means of realizing subjective evaluation in English and Uzbek languages as well as provides practical examples of them.*

Key words: *subjective evaluation, stylistics, literary texts, sense, language, linguistics, methods, means, realization*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ingliz va o'zbek tilida so'zlovchining obyektga subyektning munosabatini bildirishda ijobiy yoki salbiy uslubiy bo'yoqni yuzaga keltiruvchi sath birliklarining so'zlashuv, badiiy, publitsistikada ifodalanishi haqida.*

Kalit so'zlar: *subyekt, obyekt, leksik sath birlik, morfemik sath birlik, fonetik sath birlik, baho munosabati.*

Аннотация: *В статье рассматриваются определение субъективной оценки взгляды на ее подход и понятие авторской позиции в художественных текстах. В дополнение к этому в следующей статье представлены данные о методах и средствах реализации субъективной оценки на английском и узбекском языках а также приведены их практические примеры.*

Ключевая слова: *субъективная оценка, стилистика, литературные тексты, смысл, означает, реализация, язык, метод.*

Mustaqillikka erishganimizdan keyin mamlakatimizda ko'plab islohatlar amalga oshirilib kelmoqda. Ushbu islohotlarning ta'lim sohasidan boshlash esa istiqbolli kelajakning poydevori sifatida qaraladi. Ta'lim sohasidagi ijtimoiy-siyosiy, madaniy-ma'naviy, huquqiy va ilmiy muloqotlarda foydalanilayotgan so'zlar hamda iboralarning subyektiv baholashning usullari turli xillashib bormoqda.

Shuningdek, ulardan foydalanish qoidalari, tartiblari, usullari ham rang-baranglashib bormoqda. Bunday o'zgarishlar, yangilanishlar hamma sohada, shu jumladan, Oliy ta'lim muassasalarida o'qitiladigan fanlar doirasida ham o'z ifodasini topmoqda.

Tilshunoslik tilning paydo bo'lishi va rivojlanishi, til va tafakkur, til va jamiyat o'rtasidagi munosabatlar, tilning jamiyatdagi o'rni, ichki tuzilishi - tilning tasnifi, uni tahlil qilish usullari va shu kabi masalalarni o'rganish bilan birgalikda tildagi subyektiv bahoning ifodalanishi ham muhim hisoblanadi.

Undan tashqari, til va tafakkur bir-biri bilan uzviy bog'langan, biri - ikkinchisiz yashay olmaydigan hodisadir, tafakkur tilda yashaydi, har qanday nutq asosida esa tafakkur yotadi. Mantiq tilni ana shu yo'nalishda o'rganadi.

Tilning paydo bo'lishi va rivojlanishi jamiyat taraqqiyoti bilan bog'liqligi tufayli til sotsiologlar tomonidan ham o'rganiladi. Jamiyat tarixiy taraqqiyoti jarayonida sodir bo'lgan voqea va hodisalar tilda aks etmay qolmaydi. Shunga ko'ra, tarixchilar til tarixiga, tilshunoslar esa o'z navbatida tarix faniga murojaat qilmay ilojlari yo'q. Demak, tilshunoslar tilga oid masalalarni hal qilishda etnografiya, psixologiya, antropologiya, matematika, geografiya, fizika va boshqa fanlarga oid materiallar va xulosalardan foydalanadilar.

Ingliz va o'zbek tillaridagi subyektiv bahoning stilistik ko'rinishi va tuzilishi, nutq jarayoniga qo'llanilishi va fonetik xususiyatlari ham shu tillardagi tilshunoslik doirasida muhimligini anglatadi. Ushbu talablarning ko'pligi mavzuning dolzarbligini belgilaydi.

Bugungi kunga qadar ko'plab asarlar subyektiv-baholovchi tuzilmalar, shuningdek ularning semantikasi va tilidagi tizimli tashkil etish to'g'risida konsensusga ega bo'lmagan maqolalar asosida yozilgan.

Subyektiv-baholash tuzilmalarini o'rganish turli xil lingvistik usullarni - tavsif, tarixiy, tarkibiy, stilistik, miqdoriy usullarni qo'llash orqali amalga oshirildi.

Quyidagi usullardan foydalanildi: n-b-inkor qilish usuli, bu matnlarda subyektiv baholashning hosilalarini aniqlash, boshqa birliklar fonida ularning o'ziga xosligini sezish imkonini berdi: to'plangan faktlarni qayd etish, tizimlashtirish va tavsiflash uchun ishlatiladigan tasvirlash uslubi; ularning o'xshashliklari va farqlarini topishga, muhim bo'lmagan, tilshunoslikni nutqdan ajratib olishga yordam beradigan subyektiv-baholash tuzilmalari va manbali so'zlarni, shuningdek subyektiv baholashning hosilalarini o'zaro taqqoslash metodologiyasi; Tarixiy taqqoslash usuli, subyektiv baholash kategoriyasining rivojlanishini, umuman, uning kichik guruhlari va birliklarini tahlil qilish uchun ishlatilgan: transformatsiya usuli - ayrim kontekstlarda subyektiv baholash shakllari asl, o'rniga baho berilmagan, oldingisining semantik o'ziga xosligini aniqlash uchun ishlatilgan: elektron tarqatish tahlil usuli. subyektiv-baholovchi shakllarning nutq muhiti va boshqa so'zlar bilan birlasha olish qobiliyatini o'rganish; til bo'lmagan korrelyatsiya metodologiyasi va boshqalar.

Subyektiv chuqurchalarning hosilaviy qiymati turli xil formalar va so'zlarni shakllantirishning turli ko'rinishdagi usullari bilan hosil qilingan so'zlar qatorida namoyon bo'ladigan umumlashtirilgan lug'aviy ma'no sifatida belgilanadi.

Subyektiv-baholovchi ma'nolarni ifodalashning asosiy so'z shakllari morfemalardir.

Ko'pincha - qo'shimchalar, masalan: uy - uy, oq - biroz oq. yon tomon - yonmayon, ayt - ayt. Shu bilan birga prefikslar: uzun - asl, o'tirish - o'tirish (kun bo'yi) va konikslar: yolg'on - yotish. Ularning yordami bilan ma'ruzachining munosabati ishlab chiqaruvchi asos deb atalgan narsaga ko'rsatiladi. Bunday hosil bo'lgan so'zlar sinfini

subyektiv baholash kategoriyasi tashkil etadi - zamonaviy rus tilining so'z tuzish kategoriyalaridan biri, unda turli xil nutq qismlari so'zlari birlashtirilgan.

Subyektiv baho beruvchi morfema uchun minimal kontekst va u bilan ifodalangan ma'no yaratadi. Subyektiv baho beruvchi morfemada mavjud bo'lgan yangi ma'lumotlar ishlab chiqaruvchi asosning mazmuniga bevosita bog'liq bo'lganligi sababli, ushbu tarkib affiksning mavhum-lingvistik ma'nosini tuzatadi (bir xil qo'shimchani ishlatishda qiyosiy ravishda farq qiladi: home-ik, to.) -cent-ik; son-ek; xo'jayin-ek). Butun so'z uchun mini kontekst bu ibora.

Nutqni amalga oshirish jarayonida sub'ektiv baholash shakllanishlarining semantikasi har xil indikativ so'zlar bilan belgilanadi. Ko'pincha, bu "kichik stol", "bir oz qizg'ish", "qattiq urish" kabi juda barqaror, tanish kombinatsiyalardir.

Shunday qilib, V.I.Dalning "Non sotuvchisi" hikoyasi "ish" so'zi bilan asoslanadigan subyektiv-baholovchi shakllarning "o'yini" ga asoslangan bo'lib, bu holatlarning yarmida qisman ishlatiladi. barqaror revs, ishbilarmonlik muhitida kodlangan: "biznes o'zgardi", "biznes o'tmish" va hokazo.

Subyektiv baholangan qadriyatlarining nafaqat leksik-semantik darajada, balki rasmiy darajada ham aks etishi, munosabati uchun subyektiv baholashning ifodasi uning muhim xususiyatlaridan biri ekanligini ko'rsatadi.

So'z yasovchi morfema - suffiks yoki prefiks bilan ifodalangan sifatlarning subyektiv-baholangan qiymati, ot kabi, o'lchovli (belgining namoyon bo'lish intensivligi) yoki hissiy jihatdan baholanadigan yoki aralash tipdagi kabi bo'lishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Balli, Sh. French style. / Sh. Bally; per. from French K.A. Valley. – M.: URSS, 2003. – 394 p.
2. Bednarek, M. (2006a) Evaluation in Media Discourse: Analysis of Newspaper Corpus. London, NY: Continuum
3. Hyland, K. (2004) „Engagement and Disciplinarity: the other side of Evaluation“. In Academic Discourse: New Insights into Evaluation. (ed. G. Del LungoCamiciotti& E. TongnelliBonelli) Bern: Peter Lang A.G. pp.13-30.
4. Macken-Horarik, M. & Martin. J. R., (eds.) (2003) Negotiating Heteroglossia:
5. Social Perspectives on Evaluation. Text. Special Issue. Vol. 23, Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
6. Martin, J.R. & Rose, David (2003) Working with Discourse. Meaning beyond the Clause. London/NY: Continuum
7. Yusupova, S. A. Z., & Toshmirzayeva, D. O. (2023). INGLIZ VA OZBEK TILLARIDA BAXT VA BAXTSIZLIK KONSEPTINING IFODALANISHI. *YOUTH, SCIENCE, EDUCATION: TOPICAL ISSUES, ACHIEVEMENTS AND INNOVATIONS*, 2(8), 87-92.

8. A'zamjonovna, Y. S. (2023). INGLIZ TILI TALAFFUZINING HUDUDIIY VARIANTLARI VA ULARNING FONETIK XUSUSIYATLARI. *SUSTAINABILITY OF EDUCATION, SOCIO-ECONOMIC SCIENCE THEORY*, 1(5), 60-63.
9. Yusupova, S. A. Z., & qizi Ma'murova, M. B. (2023). YAXSHILIK VA YOMONLIK HAQIDAGI O'ZBEK XALQ MAQOLLARI. *GOLDEN BRAIN*, 1(1), 259-262.
10. Yusupova, S., & Nozimova, M. (2023). LEXICAL-SEMANTIC AND ONOMASTIC CHARACTERISTICS OF BIRD NAMES IN ENGLISH AND UZBEK. *Eurasian Journal of Academic Research*, 3(1 Part 2), 125-128.
11. A'zamjonovna, Y. S., & Akmaljonovna, N. X. (2023). USE OF SPORTS TERMS IN LINGUISTICS. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(6), 162-164.
12. qizi Akhatova, K. Q., & Yusupova, S. A. Z. (2023). ACTUAL SPEECH DIVISION IN LINGUISTICS. *THE ROLE OF SCIENCE AND INNOVATION IN THE MODERN WORLD*, 2(4), 39-43.
13. A'zamjonovna, Y. S. (2023). INGLIZ TILI TALAFFUZINING HUDUDIIY VARIANTLARI VA ULARNING FONETIK XUSUSIYATLARI. *SUSTAINABILITY OF EDUCATION, SOCIO-ECONOMIC SCIENCE THEORY*, 1(5), 60-63.
14. A'zamjonovna, Y. S., & Xurshidaxon, A. (2023). AFIKSLARNING SO'Z TURKUMLARIGA KO'RA GURUHLANISHI. *SUSTAINABILITY OF EDUCATION, SOCIO-ECONOMIC SCIENCE THEORY*, 1(5), 55-59.
15. Djumabayeva, S., & Yusupova, S. (2023). INGLIZ TILI VA UNING POLIETNIK XUSUSIYATLARI. *Yangi O'zbekiston pedagoglari axborotnomasi*, 1(1), 37-41.
16. A'zamjonovna, Y. S., & Murotovna, K. M. (2023). Second Language Acquisition. *Miasto Przyszłości*, 31, 5-8.
17. Юсупова, С. А. (2023). НЕКОТОРЫЕ ВАЖНЫЕ АСПЕКТЫ АНГЛИЙСКИХ АНЕКДОТОВ. *Journal of new century innovations*, 12(4), 38-40.
18. A'zamjonovna, Y. S. (2023). KOGNITIV LINGVISTIKADA KONSEPT TUSHUNCHASI. *Journal of new century innovations*, 12(4), 43-48.
19. A'zamjonovna, Y. S. (2023). PHRASEOLOGICAL ISSUES IN MODERN LINGUISTICS. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(6), 158-161.
20. A'zamjonovna, Y. S., & Xurshidaxon, A. (2022, December). INGLIZ TILIDA SO'Z YASALISH USULLARI (MORFOLOGIK USUL, SEMANTIK USUL, KOMPOZITSION USUL). In *Proceedings of International Educators Conference* (Vol. 3, pp. 303-306).
21. Yusupova, S. A. Z., Sayfidinova, A. T., & Rajabova, N. R. (2022). PLAGIARISM: ADDICTION OR A NEW SOURCE TYPE?. *THE ROLE OF SCIENCE AND INNOVATION IN THE MODERN WORLD*, 1(3), 150-155.
22. Yusupova, S. A. Z., & qizi Shodiyeva, G. N. (2022, December). SOZ TURKUMLARI TIZIMINING TURLI TILLARDA TALQIN ETILISHI. In *INTERNATIONAL CONFERENCE: PROBLEMS AND SCIENTIFIC SOLUTIONS*. (Vol. 1, No. 7, pp. 111-114).
23. A'zamjonovna, Y. S. (2022). METAPHOR IN LITERATURE. ANALYSIS OF THE TERM THROUGH NOVEL "ANIMAL FARM" BY GEORGE ORWELL. *IJODKOR O'QITUVCHI*, 3(25), 19-24.

24. A'zamjonovna, Y. S. (2022). LINGUISTIC AND SOCIAL FEATURES OF SLANG. *Scientific Impulse*, 1(5), 1789-1793.
25. Mashrabovna, N. M., & A'zamjonovna, Y. S. (2022). THEORETICAL CONCEPT OF POLITENESS BASICS IN DIFFERENT-REGIONAL VARIATIONS. *IJODKOR O'QITUVCHI*, 3(25), 25-27.
26. A'zamjonovna, Y. S., & Odiljon qizi, Q. M. . (2022). Internetga Oid Terminlarni Ingliz Tilidan Rus Va O'zbek Tillariga Tarjima Qilish Xususiyatlari. *MiastoPrzyszłości*, 30, 252-254.
27. Yusupova, S. (2022). ИЖТИМОЙ ГУРУХЛАРДА ҲУРМАТ КАТЕГОРИЯСИ ИФОДАЛАШ. *Science and innovation*, 1(B5), 350-352.
28. A'zamjonovna, Y. S. (2022). INGLIZ TILIDA EMOTSIYALARNING GRAMMATIK IFODALANISHI. *PEDAGOGS jurnali*, 20(2), 65-68.
29. To'lanboyeva, G., Yusupova, S., & Mirzayeva, D. (2022, November). CULTURE AND LINGUISTICS. RELATIONSHIPS. In *INTERNATIONAL CONFERENCE: PROBLEMS AND SCIENTIFIC SOLUTIONS*. (Vol. 1, No. 6, pp. 82-88).
30. M. Axunova, & S. Yusupova (2022). SON KATEGORIYASINING QO'LLANILISHI VA UNING INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA QIYOSLANISHI. *Science and innovation*, 1 (B7), 736-739.
31. G. Tolanboyeva, & S. Yusupova (2022). LINGVOKULTUROLOGIYA O'RGANILISH TARIXI. *Science and innovation*, 1 (B6), 540-543.
32. Юсупова, С. А. (2022, September). ЎЗБЕК ТИЛИ ТИПОЛОГИЯСИДА ҲУРМАТ КАТЕГОРИЯСИ. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE" THE TIME OF SCIENTIFIC PROGRESS"* (Vol. 1, No. 1, pp. 10-14).
33. Юсупова, С. А. (2022, September). ЎЗБЕК ТИЛИДА ҲУРМАТ ИФОДАЛАШНИНГ ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" INNOVATIVE TRENDS IN SCIENCE, PRACTICE AND EDUCATION"* (Vol. 1, No. 1, pp. 10-14).
34. Sabohatxon, Y., Zilolaxon, T. Y., & Shaxlo, Y. L. (2022). EXPRESSION OF METAPHOR IN DIFFERENT SYSTEM LANGUAGES. *RESEARCH AND EDUCATION*, 1(2), 209-212.
35. A'zamjonovna, Y. S. (2022). GARRI POTTER HIKOYASIDA ME'MORCHILIK. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 1(12), 1103-1104.
36. Maftuna Erkin qizi, J. ., Kamilla Andreyevna, P. ., Sabohat A'zamjonovna, Y., & Farhod Faxriddinovich, U. . (2022). MEDIA DISCOURSE FEATURES. *Scientific Impulse*, 1(3), 561-565.
37. Odilova Mavluda To'Lqinjon Qizi, & Yusupova Sabohatxon A'Zamjonovna (2022). JAMAL KAMAL'S TRANSLATION OF SHAKESPEARE'S WORKS. *Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali*, 1 (12), 101-104.
38. S. Yusupova, & M. Odilova (2022). THE ROLE OF WILLIAM SHAKESPEARE IN WORLD LITERATURE. *Science and innovation*, 1 (B8), 1859-1862.

39. A'zamjonovna, Y. S. (2022). STYLISTIC CHARACTERISTICS OF UZBEK AND ENGLISH OFFICIAL DOCUMENTS. Journal of new century innovations, 11(8), 76-80.